

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"א, 2011
מספר השאלון: 211,011108

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון ב'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – הבנה והבעה	50 נקודות – {
חלק א: הבנה	
חלק ב: הבעה	(25 נקודות)
פרק שני – תחביר	24 נקודות –
פרק שלישי – מערכת הצורות	26 נקודות –
סה"כ	100 נקודות –

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות לפי ההוראות בפרקים שאחריו.

פני הלשון כפני הדור

מעובד על פי שורצולד (רודריג), א' (2005). פנים, 33. עמ' 4-14

מאמר זה מחבר בין היבטי החברה להיבטי הלשון העברית. בכוונתי להראות שהשינויים בעברית של זמננו נובעים מן המגמות המשתלטות על החברה הישראלית כיום. אתמקד בכמה שינויים חברתיים שיש להם נגיעה לשימוש בלשון העברית היום.⁽¹⁾

תרבות זרה – מאז ומתמיד היו לעברית מגעים עם לשונות אחרות והיא הושפעה מהן, אבל ההתבטלות העצמית של דוברי עברית כיום מפני האנגלית היא המיוחדת. השפעת האנגלית באה בגלים: בעברית של תקופת המנדט הייתה השפעת-מה לאנגלית הבריטית, אבל היא הוגבלה למונחי צבא ותחבורה. מאז שנות השבעים החלה חודרת לעברית השפעה של האנגלית האמריקנית בשל מעמד היוקרה שארצות-הברית נהנית ממנו בישראל. השפעת התרבות הזרה מתגלה היום בעיקר בשימוש באנגלית, בכל תחומי החיים, והיא קשורה לתהליך הגלובליזציה⁽²⁾ שעובר העולם המערבי. העולם האקדמי שטוף בכך; כנסים מתקיימים בישראל, כל משתתפיהם ישראלים, אך לשון ההרצאות בהם היא אנגלית; זמרים ישראלים ששפת אמם עברית שרים באנגלית ומפיקים את תקליטיהם בישראל בלועזית; דוברי עברית, שאינם מסוגלים לנסח משפט אנגלי שלם או להבין טקסט אנגלי כתוב או דבור ללא תרגום, משלבים בלשונם ביטויים באנגלית, כאילו אין בעברית מילים מקבילות להם, וכאילו הביטויים האלה יוסיפו להם יוקרה.

אלימות – החברה הישראלית היום היא חברה אלימה, והגילויים לכך רבים ביותר. די לפתוח את דפי החדשות בכל עיתון כדי לגלות מה הם פני החברה. האלימות מתגלה בפיגועי טרור, בתאונות דרכים, ברציחות ועוד. האלימות מתגלה בלשון הסלנג בשימוש בביטויים כמו מרביץ (ארוחה), שובר (קופות), פצצה, פגז,

מכסה. ביטויים אלה חודרים גם אל השפה הלא-נמוכה. בעיתון אפשר למצוא משפטים כגון

(1) במאמר המקורי הכותבת מפרטת עשרה עניינים חברתיים.

(2) גלובליזציה – מעבר מפעילות כלכלית ותרבותית בגבולותיה של מדינה אחת לפעילות החוצה גבולות ומדינות.

"מפקד ספג ביקורת קשה על... והוא משיב מלחמה להוכחת חפותו" (מעריב, 25/5/2005).

במרוצת הזמן אנחנו מתרגלים אל האלימות, והיא משפיעה גם על דרכי התבטאויותינו.

25 **חילון**⁽³⁾ – למחיי הלשון העברית היה רקע יהודי דתי. למרות מרידתם של רבים מהם
בבחירותם בכל הקשור למסורת היהודית, היה לעברית של המקורות שלמדו בילדותם
משקל רב. הם בחרו בלשון המקרא ולא בלשון הגמרא כדגם לעברית המתחדשת, אבל
בשינויים מסוימים שהתאימו למערכת ההגייה ולתחביר של הלשונות המוכרות להם.
30 ובראשית שנות השישים של המאה ה-20 למדו כל ילדי ישראל את הסיפור המקראי
בשלמותו, שירות מקראיות נלמדו בעל פה, וקטעים שלמים אחרים היו ידועים לכל ילד
בישראל. מסכת אבות מן המשנה נלמדה בכל בתי הספר. אולם מאמצע שנות השישים ואילך
נחשפו הילדים בבתי הספר הלא-דתיים רק לחלק מסיפורי המקרא. השינון פחת והלך,
ולמודי הגמרא הוסרו מבתי הספר האלה. כתוצאה מכך פחת גם הידע של אוצר המילים
35 מן המקורות. אוצר המילים העשיר של העברית נדחק לקרן זווית יחד עם מטעני המשמעות
שהמילים נושאות. לבני הארבעים ויותר יש היום אוצר מילים גדול יותר מן המקורות משיש
לצעירים מהם, והדברים ניכרים בכתיבתם ובדיבורם של אלו ואלו.

תפיסת תרבות – נוהג הוא בעולם שאדם מתאים את עצמו לנסיבות השונות. אין

אדם הולך להתרחץ בחוף הים בחליפה, ואין אדם מסתובב ברחובות עירו בחלוק אמבטיה.
40 אין אוכלים בשעת השמעת קונצרט באולם קונצרטים, אבל מותר לאכול בקונצרט בפארק
פתוח. מנהגים כאלה שייכים לתפיסת התרבות של החברה. הוא הדין בלשון. בכל חברה
יש הבדל ברור בין לשון הספרות לבין הלשון המדוברת. במהלך השנים השתנתה לשון
הספרות בישראל מסגנון גבוה בראשית שנותיה של המדינה לסגנון דיבורי יותר. היום לשון
הספרות מתקרבת אל לשון הדיבור, וכך מיטשטשת תפיסת התרבות. ההוכחה הניצחת
45 לשינויים שעוברת הלשון היא העיבודים המחודשים לספרים שנכתבו בעבר הלא-רחוק.
הקוראים החדשים של יצירות ספרות בנות 40 ו-50 שנה ויותר חשים זרות וניכור
כלפיהן. עם עגנון קשה להתמודד בגלל סגנונו הקרוב אל המקורות – והרי את המקורות

(3) חילון – הפיכת דבר לחילוני, ניתוקו מזיקתו לדת או לצד אחר של קדושה.

רוב הציבור אינו מכיר. גם את ספרי הילדים משכתבים כדי שיובנו לדור הצעיר. התוצאה היא שהמשתמשים בלשון היום אינם מבחינים עוד הבחנה חדה בין סוגיה השונים של הלשון, בין לשון כתובה ללשון דבורה. נראה כאילו הם לובשים מכנסי גינס וחולצות טריקו בכל הנסיבות.

רשלנות – כיום דוברים רבים אינם טורחים לגוון את הלשון ולהשתמש בחלופות הולמות בשל רשלנות. למשל הם מרבים להשתמש ב"יש מצב" או "אין מצב" במקום באפשר/אי-אפשר, יכול/לא יכול, ייתכן/לא ייתכן, כדאי/לא כדאי ועוד. רשלנות זו כרוכה בשטחיות, ביחס מזלזל ובאי-נכונות לקבל אחריות. דיבור מוקפד נתפס אצל רבים כהתנשאות. אנשים מתייחסים בבזו אל המקפידים בלשונם, כאילו הייתה לשונם לשון יהירה, מיותרת, לא עכשווית. אמנם אין צורך להרבות במליצות ובניבים מיוחדים, העלולים להסיט את הנמען מן התוכן של דברי המוען, ולהסב את תשומת לבו אל הצורה, ברם יש גם הבדל בין שימוש לשוני נמוך לבין שימוש לשוני שאינו מליצי. גם אופן הדיבור של חברי כנסת ואנשי ציבור אינו רהוט כבעבר. אז הפגינו אנשי ציבור ופוליטיקאים יחס של כבוד אל השפה באופן השימוש שלהם בה. יחס זה אינו ניכר היום בדיבורם של נותני הטון בציבור (חברי כנסת, אמנים, עיתונאים, שדרי רדיו וטלוויזיה ועוד).

כל השינויים החברתיים האלה חוברים יחד ומעמידים את העברית בצורתה היום. אמנם אין לשון שאינה משתנה במרוצת הזמן, אבל התהליכים החברתיים המתרחשים בחברה הישראלית בקצב מהיר כל כך, שומטים את "קרקע העבריות" של השפה, ועל כך יש להציר. אכן "פני הלשון כפני הדור".

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שני חלקים – א: הבנה, ב: הבעה.

ענה על השאלות לפי ההוראות בכל חלק.

חלק א: הבנה (25 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-6 על פי המאמר.

1. לפניך טבלה. העתק אותה למחברתך, והשלם, על פי המאמר, את המידע החסר במקומות

הריקים בלבד (סה"כ – שבע השלמות). הקפד על כתיבה תמציתית. (7 נקודות)

גילויי השינוי		תחום השינוי
בלשון	בחברה	
(1)	התרבות האמריקנית זוכה ליוקרה מיוחדת בחברה הישראלית.	תרבות זרה
(3)	(2)	אלימות
(5)	מאז קום המדינה החברה הישראלית עוברת תהליכים של התרחקות מהדת ומהמסורת.	(4)
(6)	תפיסת התרבות בחברה הישראלית מיטשטשת.	תפיסת תרבות
(7)	בחברה הישראלית רווחות כיום שטחיות ואי-נכונות לקבל אחריות.	רשלנות

2. מהי הטענה המרכזית של כותבת המאמר? העתק למחברתך את התשובה הנכונה.

(4 נקודות)

א. השינויים החלים כיום בשפה העברית משפיעים לרעה על החברה הישראלית.

ב. תהליכים חברתיים החלים כיום בחברה הישראלית פוגעים בטבעה של העברית.

ג. מאז ומתמיד היו לעברית מגעים עם שפות אחרות, והם ערערו את מעמדה.

ד. תהליכים לשוניים כלל-עולמיים גורמים להתגברות האלימות בחברה.

3. מאמר הטיעון שקראת כולל טענות, נימוקים והסתייגויות מטענות.
- א. ציין, על פי המאמר, נימוק אחד שהכותבת מביאה לביסוס טענתה המרכזית.
(2 נקודות)
- ב. בשורות 1-10 הכותבת מסתייגת מטענה רווחת.
מהי הטענה שהכותבת מסתייגת ממנה? העתק רק את הטענה. (2 נקודות)
- ג. לשם מה לדעתך הכותבת כוללת במאמרה גם טענות שאינן עולות בקנה אחד עם טענתה המרכזית? (נקודה אחת)
4. בקטעים הקצרים (1) ו-(2) שלפניך מופיעים ביטויי לשון שנוצרו בהשפעת מגמות חברתיות המוזכרות במאמר. קרא אותם, וענה על הסעיפים א-ב שאחריהם.
- (1) "ההרכב נותן בראש, המתופף מפגיז, הבסיסט מלא בכוח, הגיטריסט רועש והקלידנית כובשת – אבל סמית' לא באמת שר, הוא יותר ממלמל".
(מתוך חגיג, ג' [21 בינואר 2011]. ynet ידיעות אחרונות.
אוחזר מ-<http://www.ynet.co.il/articles> בתאריך 29 במרס 2011)
- (2) אשת הכדורגלן שהצטלמה אתמול לקולקציה האורבנית של מעצבת אופנה ידועה, ויתרה על פינוקי הסֶלֶב שמצטלם לקמפיין חדש. בהפקה הציעו לה סטייליסט ומאפר, אבל היא התעקשה לעשות לעצמה את הסטיילינג.
(מתוך משעלי, ג' [25 בינואר 2011]. רכילות היום. ישראל היום)
- א. ציין את המגמה החברתית הבאה לידי ביטוי בלשון של כל אחד מן הקטעים (1)-(2), על פי המאמר. (2 נקודות)
- ב. מכל קטע העתק שני ביטויי לשון (מילים או צירופים) המעידים על כל אחת מן המגמות שצינת בסעיף א (סה"כ – ארבעה ביטויי לשון). (2 נקודות)
5. כותרת המאמר "פני הלשון כפני הדור" מבוססת על הביטוי "פני הדור כפני הכלב" (מסכת סוטה, פרק ט, משנה טו), המתאר דור ירוד מבחינה מוסרית.
מדוע לדעתך בחרה הכותבת בביטוי זה ככותרת למאמרה? (3 נקודות)
6. מן המאמר אפשר להסיק מהי העברית הרצויה לדעת הכותבת.
ציין שני מאפיינים של עברית זו, על פי המאמר. (2 נקודות)

חלק ב: הבעה (25 נקודות)

בחר באחד מן הנושאים 7-8, וכתוב עליו מאמר בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי לפי ההוראות.

7. באחת מתחנות הרדיו הישראליות הוחלט להתייחס בחומרה לשירים שיש בהם שיבושי לשון, כמו טעויות בשם המספר ושיבושים בהגייה של מילים. לפיכך הוצע שכל שיר חדש שיהיו בו שגיאות בעברית יוחזר ליוצר כדי שיתקנו. יש המתנגדים לכך בטענה כי אין להתערב בביטוי האישי והאמנותי של היוצר, גם אם יש ביצירתו שיבושי לשון.

כתוב מאמר **טיעון**, ובו הצג עמדה ברורה כלפי ההצעה של תחנת הרדיו להחזיר ליוצר את שיריו המשובשים מבחינת הלשון. נמק את דבריך, והתייחס גם לטענות מנוגדות.

8. בחברה הישראלית כיום ניכרת מגמה של סובלנות וסלחנות כלפי התנהגויות החורגות מן המקובל. מגמה זו ניכרת בתחומי חיים שונים כגון בלבוש, בתקשורת, בחינוך, באמנות, בתרבות ובלשון.

כתוב מאמר **טיעון**, ובו הצג עמדה ברורה כלפי מגמה חברתית זו. נמק את דבריך, ובסס אותם על דוגמאות מתחום אחד או יותר. התייחס גם לטענות מנוגדות.

פרק שני – תחביר (24 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע שאלות: על שאלה 9 (חובה), ועל שלוש מן השאלות 10-14 (שאלות בחירה).
(לכל שאלה – 6 נקודות)

שים לב: השאלות בפרק זה כוללות סעיפים העוסקים בניתוח תחבירי וסעיפים העוסקים בהמרה, בניסוח מחדש.
בסעיפים שנדרש בהם ניתוח תחבירי, הקפד על ההנחיות הכלולות בגוף השאלה;
בסעיפים שנדרשת בהם המרה: – הקפד על משמעות הגיונית במשפט שתכתוב.
– תוכל להשמיט או להוסיף מילים לפי הצורך.

9. שאלת חובה (6 נקודות)

לפניך קטע קצר. קרא אותו, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

משנות השישים ואילך נחשפו הילדים בבתי הספר הלא־דתיים רק לחלק מסיפורי המקרא. השינון פחת והלך, ולימודי הגמרא הוסרו מבתי הספר האלה. כתוצאה מכך הצטמצם הידע של אוצר המילים מן המקורות.

- א.** העתק למחברתך כל אחד מן המשפטים שבקטע הקצר, וציין את סוגו התחבירי של כל משפט: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).
- אם המשפט מורכב – תחם את הפסוקית או הפסוקיות, וציין את תפקידן התחבירי.
  - אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר) – תחם את האיברים, וציין את סוגם התחבירי.
- ב.** ציין את התפקיד התחבירי של כל אחד מן הצירופים המודגשים בקו במשפטים.
- ג.** כתוב את הקטע הקצר כמשפט אחד מורכב, שיבטא את הקשר הלוגי שבקטע.

שאלות בחירה (18 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 10-14 (לכל שאלה – 6 נקודות).

10. א. לפניך שני משפטים II-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים (1)-(2) שאחריהם.
- I. **כנסים מתקיימים בישראל, אך לשון ההרצאות בהם היא אנגלית.**
- II. **למרות מרידת מִחְיֵי הלשון העברית במסורת היהודית היה לעברית של המקורות משקל רב בחייהם.**
- (1) בשני המשפטים הקֶשֶׁר הלוגי המתקיים בין חלקים במשפט זהה. מהו? העתק למחברתך את התשובה הנכונה.
- הכללה ופירוט
  - בְּרָרָה
  - ויתור, הסתייגות
  - תנאי
- (2) המר את משפט II למשפט איחוי (מחובר) באותו קֶשֶׁר לוגי.
- ב. לפניך שלושה משפטים III-I. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.
- I. **נוהג הוא בעולם שאדם מתאים את עצמו לנסיבות השונות.**
- II. **אין אדם הולך להתרחץ בחוף הים בחליפה.**
- III. **אין אדם מסתובב ברחובות עירו בחלוק אמבטיה.**
- מהו הקֶשֶׁר הלוגי בין משפט I ובין שני המשפטים II, III ?

11. א. לפניך שני משפטים II-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים (1)-(2) שאחריהם.
- I. **מִחַיִּי הַשִּׁפָּה הָעֵבְרִית בָּחֲרוּ בַמִּקְרָא וְלֹא בַגְּמֵרָא כְּדָגֵם לְעֵבְרִית הַמֵּתַחַדְשֵׁת.**
- II. **לְבָנֵי הָאַרְבָּעִים יֵשׁ אֹצֵר מִלִּים עֲשִׂיר, וְהַדָּבָר נִיכָר בְּכַתִּיבְתֵם וּבְדִיבּוֹרֵם.**
- (1) העתק למחברתך את החלקים הכוללים מכל משפט, וציין את תפקידם התחבירי.
- (2) כתוב את משפט I מחדש באופן שבו הקשר בין החלקים הכוללים יהיה באמצעות מילת הקישור "אלא", בלי לשנות את משמעות המשפט.
- ב. לפניך משפט הלקוח מסוף המאמר. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.
- כָּל הַשִּׁינוּיִם הַחֲבֵרְתִיִּים הָאֵלֶּה מַעֲמִידִים אֶת הָעֵבְרִית בְּצוּרְתָהּ הַיּוֹם.**
- המר את המשפט למשפט בעל חלקים כוללים באמצעות הוספת תמורה מפרטת לנושא המשפט.
12. לפניך שלושה משפטים III-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.
- I. **הַתּוֹצֵאָה הַיָּא שְׁמִשְׁתַּמְשֵׁי הַלְשׁוֹן אֵינָם מְבַחֲיָנִים בֵּין לְשׁוֹן כְּתוּבָה לְלְשׁוֹן דְּבוּרָה.**
- II. **הַהוֹכָחָה לְשִׁינוּיִים שְׁעוֹבֵרֵת הַלְשׁוֹן הַיָּא עֵיבוּדִים מְחוּדָשִׁים לְסַפְרִים.**
- III. **הַתְּרַבּוֹת הַזֵּרָה מֵתַגְלָה בְּשִׁימוּשׁ בְּאַנְגְלִית בְּכָל תַּחּוּמֵי הַחַיִּים, וְהַיָּא קְשׁוּרָה לְתַהֲלִיךְ הַגְּלוּבְלִיזָצִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם הַמַּעֲרָבִי.**
- א. בכל אחד מן המשפטים משתמשים במילה "היא".
- באיזה משפט המילה "היא" יוצאת דופן מבחינת תפקידה התחבירי? נמק את תשובתך.
- ב. מבין שלושת המשפטים III-I, העתק למחברתך את המשפטים המורכבים בלבד.
- ג. בכל משפט מורכב שהעתקת, תחם את הפסוקית, וציין את תפקידה התחבירי.

13. לפניך ארבעה משפטים משובשים (IV-I). קרא אותם, וענה על הסעיפים א-ב שאחריהם.

I. לימודי הגמרא אינם נלמדו בכל בתי הספר בשנות ה-70 של המאה העשרים.

II. לתלמידים הלמדו בבתי הספר בראשית שנותיה של המדינה יש אוצר מילים

עשיר יותר משיש לנו.

III. חדירת האלימות לשפה היא בעיה קשה שיש לטפלה.

IV. אני שולל את טענה שצריך ללמוד פסוקים בעל פה.

א. תקן את השיבוש בכל אחד מארבעת המשפטים IV-I.

ב. בחר בשיבוש אחד, והסבר מדוע הוא שיבוש.

14. לפניך משפט. קרא אותו, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

מאז שנות השבעים החלה חוזרת לישראל השפעה של האנגלית האמריקנית בשל

מעמד היוקרה של ארצות-הברית.

א. העתק את המשפט למחברתך, ותחם בו כל אחד מן התיאורים.

ב. כתוב את המשפט מחדש כך שכל התיאורים יהיו בסוף המשפט.

הקפד על סדר מילים תקין.

ג. פֶּרַק את המשפט הנתון לשני משפטים פשוטים.

פרק שלישי – מערכת הצורות (26 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות: על שאלה 15 (חובה), ועל שתיים מהשאלות 16-19 (שאלות בחירה).

15. שאלת חובה (8 נקודות)

א. עיין בפסקה הראשונה של המאמר (שורות 1-3), וענה על הסעיפים (1)-(3) שלפניך.

(1) העתק משורות אלה שני פעלים השייכים לאותו בניין, וציין את הבניין.

(2) העתק משורות אלה שני שמות פעולה מבניינים שונים, וציין את הבניין של

כל אחד מהם.

(3) העתק משורות אלה שם פועל, וציין את השורש ואת הבניין שלו.

ב. בפסקה האחרונה נכתב: "אין לשון שאינה משתנה בְּמְרוֹצָת הזמן". (שורה 65)

אילו מן המילים שלפניך הן מאותה הגזרה של המילה מְרוֹצָה שבמשפט?

העתק אותן למחברתך.

לְהִתְמוֹדֵד, מְפָרוֹת, לְהִסִיט, יִקְרָה, חֲשִים, הַבְּנָה

שאלות בחירה (18 נקודות)

לפניך ארבע שאלות: שתיים מתחום הפועל (שאלות 16-17), ושתיים מתחום השם (שאלות 18-19). עליך לענות על שתי שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן כרצונך: מתחום הפועל, מתחום השם או משני התחומים (לכל שאלה – 9 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים שבה.

הפועל

16. א.

לפניך שני משפטים, ובהם מודגשות מילים.

— ארצות-הברית **נְהַנִּית** ממעמד של יוקרה.

— הקידום האקדמי **תְּלוּי** בפרסום מאמרים באנגלית.

(1) ציין את ה**בְּנִינ** של כל אחת מן המילים.

(2) ציין את הגזרה ה**מְשׁוּתַּפֵּת** לשתי המילים.

(3) איזו מן המילים המודגשות שלפניך שייכת ל**גִּזְרָה** שצינת בסעיף (2)?

— רחוב ראשי בתל אביב **קָרוּי** על שמו של אליעזר בן-יהודה.

— מן המאמר אפשר להסיק מהו השימוש ה**רְצוּי** בשפה העברית.

— אליעזר בן-יהודה היה **נְשׁוּי** פעמיים.

— אם **מְצוּי** בשפה מונח עברי למונח לועזי, יש להעדיף את המונח העברי.

17. ב. לפניך שני משפטים מן המאמר, ובהם מודגשות מילים.

— מאז שנות השבעים ה**חִלְקָה** חודרת לעברית השפעה של האנגלית האמריקנית.

(שורות 7-8)

— ועל כך יש ל**הִצָּר**. (שורות 66-67)

(1) שתי המילים ה**חִלְקָה** ו**לְהִצָּר** הן מאותה גזרה. ציין את ה**שׁוּרֵשׁ** ואת ה**בְּנִינ**

של כל אחת מהן.

(2) בפועל ה**חִלְקָה** יש ביטוי למאפיין הגזרה.

מהו המאפיין?

17. א. לפניך חמישה פעלים.

תִּקְשֶׁר, הִסְלִים, הִטְשֵׁטֵשׁ, מְחַזֵּר, מְקִים

(1) מיין את הפעלים לשתִי קבוצות על פי מספר אותיות השורש, וציין בראש

כל קבוצה את מספר אותיות השורש של הפעלים.

(2) ציין את הבניין של כל פועל.

(3) הסבר את דרך היווצרותו של הפועל תִּקְשֶׁר.

ב. לפניך שלושה משפטים הלוקחים משירי זמר מוכרים, ובהם מודגשים פעלים.

— "אבל אמא לא הִכִּירָה את יונתן שפירא". (שם השיר: "יונתן שפירא")

— "האם אתה מְשִׁיב? האם אתה עונה לי?" (שם השיר: "שיר של יום חולין")

— "ויעכשיו נְרָאָה לי שאין לנו בררה". (שם השיר: "את דומה לכלב")

(1) בשניים מן הפעלים המודגשים ההגייה שגויה. העתק את הפועל שההגייה שלו נכונה.

(2) מבין שני הפעלים שהגייתם שגויה, בחר בפועל אחד והסבר מהי השגיאה בהגייתו.

השם

18. לפניך חמש מילים.

מִיֶּחֶד, תִּרְגוּם, זָמַר, הִגִּיָּה, הִתְבַּטְּאוּת

א. ציין את השורש של כל אחת מהמילים.

ב. ציין את משמעות המשקל של כל אחת מן המילים.

ג. במה שונה דרך התצורה של המילה הִתְבַּטְּאוּת מדרך התצורה של המילה אֱלִימוּת?

ד. לפניך משפט ובו שלוש מילים מודגשות.

"לְמַחֲיֵי הלשון העברית היה רקע דתי. למרות מְרִידָתָם במסורת היה לעברית של המקורות שלְמֵדו ערך רב."

בכל אחת מן המילים המודגשות מופיעה האות מ"ם.

באיזו מילה האות מ"ם היא חלק מן המשקל/הבניין?

19. א. לפניך חמש מילים שחידשה האקדמיה ללשון העברית.

- דְּבָקִית (סטיקר)
- סְמָלִיל (לוגו)
- דְּוִעָן (סלבריטי)
- מְצַחֵק (סטנד-אפ)
- תְּקָרִישׁ (ג'יל)

מיון את המילים העבריות החדשות לשת קבוצות על פי דרך התצורה, וציין את דרך התצורה של כל קבוצה.

ב. אילו מן המילים שלפניך נוצרו בדרך תצורה זהה לדרך התצורה של המילה 'דוּעָן'? העתק אותן למחברתך.

רְפָתוֹ, שְׁחָקוֹ, בְּכָנוֹ, מְשֻׁפָּטוֹ, בְּנָאִי

ג. הוועדה למונחי תקשורת של האקדמיה ללשון העברית הציעה שהמילה העברית לבלוג (blog) תהיה 'רְשָׁתוֹן', והמילה העברית לבלוגר (blogger) תהיה 'רְשָׁתוֹנָאִי'.

(1) מהי דרך התצורה המשותפת של המילים 'רְשָׁתוֹן' ו'רְשָׁתוֹנָאִי'?

(2) שְׁעַר מה היה השיקול שהנחה את הוועדה ביצירת המילה 'רְשָׁתוֹנָאִי'.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך